

7. Тітова Т. І. Шкільна альтернативна олімпіада з інформатики / Т. І. Тітова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – № 7 – С. 19–22.

8. Hegewisch H. Separate and not equal? Gender segregation in the labor market and the gender wage gap [Електронний ресурс] / Hegewisch H., Liepmann H., Hayes J., Hartmann H. // Briefing paper from The Institute for Women's Policy Research (IWPR) September 2010. – Режим доступу : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.172.6634&rep=rep1&type=pdf> – Назва з екрану.

9. TIOBE Programming Community Index for March 2011 [Електронний ресурс] / Режим доступу : [/http://www.tiobe.com/index.php/content/paperinfo/tpci/index.html](http://www.tiobe.com/index.php/content/paperinfo/tpci/index.html) – Назва з екрану.

Анотація

О.В.Суховирський

Анализ научно-исследовательских работ компьютерной тематики учеников-членов Малой академии наук Украины в Хмельницкой области

В статье проанализированы результаты исследований, представленных на II этап Всеукраинского конкурса защиты научно-исследовательских работ учеников-членов Малой академии наук Украины в Хмельницкой области. Описаны наиболее распространенные ошибки в работах и предложены рекомендации по их устранению. Сделан вывод о тенденциях развития школьной информатики.

Ключевые слова: информатика, научно-исследовательская работа, Малая академия наук Украины, тенденции развития школьной информатики.

Summary

O.V.Sukhovir's'kyi

The Analysis of Research of Computer Subjects of Pupils-Members of Small Academy of Sciences of Ukraine in Khmelnytskyi Region

The results of the researches presented on II stage of All Ukraine competition-protection of research of pupils-members of Small Academy of Sciences of Ukraine in Khmelnytskyi region analysed in the article. The most widespread mistakes in research are described, recommendations as for their avoidance are offered. The conclusion about the on tendencies of development of school computer science is done.

Key words: computer science, research, Small academy of Sciences of Ukraine, tendencies of development of school computer science.

Дата надходження статті:

„10” березня 2011 р.

УДК 377.3:371.315:339.9(045)

О.В.ТАРАСОВА,
аспірантка
(м.Хмельницький)

Роль активних методів в інтенсифікації навчального процесу при підготовці фахівців у сфері міжнародних відносин

У статті розглядаються методи та форми інтенсифікації навчального процесу у вищій школі, а також визначається їх роль у підготовці фахівців у сфері міжнародних відносин в Україні і за кордоном.

Ключові слова: активні методи навчання, ділова гра, метод конкретних ситуацій, контекстне навчання, навчання на основі досвіду.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Світ, у якому ми живемо, настільки швидко змінюється, що практично неможливо передбачити і дати студентам усі ті знання і навички, які їм знадобляться у майбутньому. Для того, щоб бути практичною, освіта повинна готувати людину для виконання роботи, якої ще не існує в той час, коли студенти навчаються у ВНЗ, коли ще важко передбачити природу нових проблем, які невдовзі постануть.

У зв'язку з цим перед освітою стоїть завдання навчати так, щоб сьгоднішні студенти могли швидко і пластично реагувати на умови, які постійно змінюються, і були здатні знаходити нові проблеми і завдання. Уміння швидко і легко реагувати на їх зміни в оточуючому світі, здатність до продукування оригінальних ідей і питань, потреба у пошуку і створенні нового відкривають перед людиною значно більше можливостей, щоб проявити себе в сучасному суспільстві, ніж високий професіоналізм і глибокі знання у одній галузі.

Забезпечити таке навчання можна лише шляхом розвитку творчих здібностей. Виникає проблема підбору методів викладання, які б вирішили це завдання.

Про необхідність зміни традиційних педагогічних технологій на інноваційні почали говорити у другій половині ХХ століття. Проблемне навчання, суб'єкт-об'єктний підхід, численні авторські програми викладання окремих дисциплін – усе це активно застосовувалось і застосовується здебільшого у середній школі. Педагогічна система вищої школи у цьому сенсі більш консервативна,

традиційна. Самі форми занять – лекція, семінар, колоквіум, лабораторна робота майже не змінилися за останні 150 років.

Усі сучасні педагогічні технології спираються на ідею взаємодії в процесі навчання рівноцінних особистостей викладача і студента. Це докорінно змінює традиційну систему викладання, коли педагог – це передавач, а студент – приймач інформації.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблему впровадження різних форм та методів активізації навчального процесу у вищій школі розглядають як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, зокрема В.М.Нагаєв, С.О.Ніколаєнко, С.О.Сисоева, Ю.М.Антонян, М.В.Волинкіна, А.В.Єрмаков, Є.С.Полат.

Формулювання цілей статті... Метою статті є визначення основних методів та форм інтенсифікації навчального процесу.

Виклад основного матеріалу... *Активні методи навчання* – це методи, метою яких є стимуляція пізнавальної діяльності студентів. Вони будуються, здебільшого, на діалозі, вільному обміні думками про шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми. Активні методи навчання характеризуються високим рівнем творчої активності студентів [2, с.108].

Можливості різних методів навчання у плані активізації навчально-виробничої діяльності досить різноманітні, і залежать від природи і змісту відповідного методу, способів їх використання, майстерності педагога. Будь-який метод робить активним той, хто його застосовує.

У статті ми детальніше зупинимося на таких важливих методах активного навчання, як ділові ігри, аналіз конкретних ситуацій, контекстне навчання і навчання на основі досвіду.

Ділова гра (Business game, Business play) – метод імітації (наслідування, зображення) прийняття рішень у різних штучно створених ситуаціях шляхом розігрування відповідних ролей, індивідуальних і групових, за певними правилами [4; 5].

Ділова гра – це колективна цілеспрямована діяльність студентів з метою засвоєння дисциплін за допомогою ділового імітаційного моделювання.

Ділові ігри є найефективнішими у тих випадках, коли студенти почуваються легко і невимушено, коли вони дійсно „грають“.

Існує багато різновидів ділових ігор:

- ролі розподілені і нерозподілені;
- рольові ігри, у яких студенти можуть приймати („розігрувати“) власні рішення;
- рольові ігри, у яких студенти копіюють („завчають“) певний стиль поведінки.

Ділові ігри можна організовувати по-різному: іноді проводять лише одну ділову гру, а більшість студентів лише спостерігає. Проте більш прийнятним є варіант, коли студенти діляться на невеликі групи, які одночасно і незалежно одна від одної проводять ігри за одним і тим самим „сценарієм“.

Ділова гра дає можливість студентам відчувати себе в реальній управлінській ситуації і випробувати усі свої ідеї, не боячись зробити помилку.

Роль ділових ігор у системі підготовки спеціалістів у сфері міжнародних відносин

На сьогодні у світі використовується більше 2000 ділових ігор. Експериментальне ігрове моделювання почало інтенсивно розвиватися в середині 50-х років ХХ століття.

Особливо широко ділові ігри почали використовувати в останні роки. Перехід до ринкової економіки, необхідність створення неформальної системи підготовки спеціалістів стали стимулом для постійного використання ігрового моделювання у навчальному процесі ВНЗ.

Ділова гра як метод навчання дозволяє „пережити“ певну ситуацію, безпосередньо вивчити її у динаміці. Ділові ігри дають можливість моделювати різноманітні виробничі ситуації, проектувати способи дій в умовах запропонованих моделей, демонструвати процес систематизації теоретичних знань у вирішенні конкретної практичної проблеми [1; 2].

Професійна діяльність спеціалістів у сфері міжнародних відносин є досить багатогранною, тому використання ділових ігор у процесі навчання студентів-міжнародників допоможе активізувати процес навчання і пов'язати його з майбутньою професійною діяльністю.

Дослідження показали, що при лекційній формі подачі матеріалу засвоюється 20% інформації, в той час як при діловій грі – 90%. Широке застосування ділових ігор у ВНЗ дозволяє зекономити час, який відводиться на вивчення деяких дисциплін, на 30-50% при ефективнішому засвоєнні навчального матеріалу. Цей фактор відіграє важливу роль для інтенсифікації використання ділових ігор у навчанні за умов постійного дефіциту в часі.

Яке значення мають ділові ігри для спеціаліста-міжнародника?

Будь-яка компанія або організація замислюється сьогодні про способи розвитку лідерського і управлінського потенціалу своїх працівників, особливо молодих спеціалістів. Саме тут важливого значення набувають ділові ігри.

Можна виділити наступні найважливіші компетенції, необхідні для спеціалістів у сфері міжнародних відносин:

- Адаптивність – гнучкість і відкритість до змін.
- Комунікабельність.
- Прийняття рішень – уміння приймати логічні, виважені рішення.
- Уміння розставляти пріоритети у завданнях і напрямках діяльності та ефективно розпоряджатися своїм часом.

- Безперервне навчання – набуття нових знань і навичок.
- Уміння будувати конструктивні стосунки з партнерами.
- Уміння будувати стратегічні робочі взаємовідносини.
- Уміння аналізувати і розуміти проблеми.

До основних можливостей ділових ігор належать:

1. Гра дає можливість кожному учаснику продемонструвати свої реальні знання, уміння і навички.
2. Ділова гра дозволяє використовувати досвід учасників і сприяє розвитку власних уявлень і дій. Дозволяє змінювати хід подій, випробовувати нову стратегію на відміну від реальних життєвих умов. Кожен учасник може і повинен приймати рішення самостійно, що є, певним чином, тренінгом креативності або впевненої поведінки.
3. Покращує ефективність взаємодії в команді, удосконалює вміння і навички індивідуального впливу і лідерства.
4. Дає учасникам детальну інформацію щодо їх реальних і/або потенційних можливостей.
5. Завдяки зворотному зв'язку з боку експертів у вигляді індивідуальних консультацій за результатами гри дозволяє кожному учаснику розробити план подальших змін.

Оцінивши роль ділових ігор у підготовці майбутніх спеціалістів, можна зробити наступні висновки:

1. Застосування у ділових іграх моделей реальних життєвих ситуацій дозволяє максимально наблизити процес навчання до практичної діяльності майбутніх спеціалістів.
2. Прийняття рішень у ділових іграх здійснюють її учасники, які виконують певні ролі, а оскільки інтереси різних ролей не співпадають, рішення доводиться приймати в умовах конфліктних ситуацій.
3. Проведення ділових ігор є колективним методом навчання, в результаті гри формується колективна думка при захисті інтересів всієї групи гравців і критики інших груп. Ділова гра дозволяє залучити до участі максимальну кількість студентів.
4. У ділових іграх спеціальними засобами створюється певний емоційний настрій гравців, що сприяє активному включенню студентів у вирішення проблеми, яка вивчається.

Метод вивчення ситуацій (case study) у навчальному процесі

Метод case-study або метод конкретних ситуацій (від англ. case – випадок, ситуація) – метод активного проблемного ситуативного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань, ситуацій (вирішення кейсів). Метод конкретних ситуацій (метод case-study) належить до неігрових імітаційних активних методів навчання.

В українських, а також україномовних виданнях найчастіше йдеться про метод конкретних ситуацій (КС), ділових ситуацій [2, с.116].

Метод конкретних ситуацій став найвідомішим у програмах підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин завдяки своїй високій ефективності у формуванні таких ключових професійних компетенцій студентів-міжнародників у процесі навчання, як комунікабельність, лідерство, уміння аналізувати за короткий термін великий обсяг неупорядкованої інформації, прийняття рішень у стресових ситуаціях.

Акцентування уваги на активній участі студентів у вивченні і обговоренні конкретних ситуацій – це відмінна риса саме західного стилю навчання. В цілому західна освіта на перше місце ставить самостійну роботу студентів, їх ініціативність, відоме „розштовхування ліктями“, хоча останнє і передбачає певні „правила гри“, які поширюються на роботу в командах [1].

Отже, можна виділити наступні характерні принципи конкретної ситуації.

По-перше, навчальна ситуація спеціально готується (пишеться, редагується, конструюється) для цілей навчання. Методична відпрацьованість конкретних ситуацій, які використовують для обговорення або інших навчальних цілей, повинна створювати творчу і водночас цілеспрямовану керовану атмосферу в процесі обговорення.

По-друге, навчальна ситуація має відповідати певному концептуальному полю того навчального процесу чи програми, в рамках якого вона розглядається. Навчальна ситуація тому і вважається навчальною, бо навчає, формує певні професійні навички в контексті конкретного наукового і методичного світогляду. В результаті одержуємо цілеспрямований і систематичний розвиток професійних якостей студента.

По-третє, ситуацій може бути багато, але робота з ними повинна навчити студента аналізувати конкретну інформацію, простежувати причинно-наслідкові зв'язки, виділяти ключові проблеми і (або) тенденції у світовій політиці.

Наявність реальної, актуальної з точки зору навчання інформації – це необхідна, хоча і недостатня умова наявності навчальної ситуації.

Отже, ідеальна конкретна ситуація це:

- внутрішня інтрига, головоломка, яка вимагає вирішення;
- наявність інформації, аналіз якої непересічний і потребує пошуку додаткової інформації;
- актуальна проблема, на основі якої ситуація розвиватиметься в майбутньому;
- більш-менш типова ситуація, яка співпадає у головному – „теорії“ питання.

На самому початку процесу освоєння методики конкретних ситуацій в освіті, у 1991-1997 рр., обов'язковим був опис різних типів ситуацій. Інакше кажучи, багато уваги приділялось класифікації ситуацій. За своїм призначенням конкретні ситуації у галузі міжнародних відносин можна поділити на:

- ілюстративні;
- аналітичні;
- пов'язані з прийняттям рішень.

Написання, підготовка до використання конкретних ситуацій дозволяє повністю оволодіти цією методикою, пройти весь цикл роботи із ситуацією. Навіть враховуючи усі корисні рекомендації описати конкретну ситуацію досить складно. Перша проблема, яку доводиться вирішувати, це відповідь на питання: де брати вихідний фактичний матеріал, у результаті творчої обробки якого і народжується вдала ситуація? Існує три варіанти.

Перший варіант полягає у тому, що за основу береться історія, а найчастіше фрагмент із реального життя, інформація про яку одержана автором ситуації безпосередньо в ході дослідницького проекту, або цілеспрямованого збору інформації. Такий підхід найповніший та найглибший у інформаційному плані; саме таким чином готується більшість ситуацій за кордоном. Основна перевага такого підходу полягає у тому, що проблеми організації пізнаються „зсередини“, без серйозних проміжних викривлень.

Другий варіант – використання вторинних джерел, перш за все інформації, „розпорошеної“ у засобах масової інформації, спеціалізованих журналах і виданнях, інформаційних вісниках і буклетах, які поширюються на виставках, презентаціях тощо. Така інформація, як правило, неповна та неточна. Але, не дивлячись на усі ці недоліки, таким джерелом інформації нехтувати не варто. У своїй основі газетні або журнальні публікації цілком можуть використовуватися в якості вихідного інформаційного приводу для підготовки ситуації, тим більше, що в цьому можна знайти свої плюси. Описаний спосіб не такий трудомісткий, оскільки доводиться працювати з уже зібраною, систематизованою інформацією.

Третій, найменш поширений, варіант – опис вигаданої ситуації. До недоліків цього підходу можна віднести максимальну віддаленість від проблем реального життя. Але хороший літературний стиль, реальна внутрішня головоломка, колізія перебивають нестачу будь-якої інформації, її неточність, „вигаданість“ певних подій.

Проте, найголовніше, щоб практика навчання на основі конкретних ситуацій перейшла від етапу становлення, освоєння до нормального професійного розвитку.

Контекстне навчання

Навчання – це циклічний і кумулятивний процес постійного оновлення і розширення скарбниці знань. *Навчання* – це процес постійної трансформації особистості.

Контекстне навчання – форма активного навчання, призначена для використання у вищій школі, орієнтована на професійну підготовку студентів, і яка реалізовується шляхом системного використання професійного контексту, поступового насичення навчального процесу елементами професійної діяльності.

Поняття „контекст“ перейшло в інші науки з логіки і лінгвістики, у психології „контекст“ пов'язаний із поняттям „ситуація“ (система умов), тобто в ситуацію включають і зовнішні умови, і сам суб'єкт, і тих людей, з якими він контактує.

Теорія контекстного навчання розроблена у розвиток діяльнісного підходу, засвоєння соціального досвіду. Згідно з цим підходом, засвоєння соціального досвіду здійснюється у формі діяльнісного навчання, проте залишається відкритим питання переходу від пізнавальної діяльності студента до професійної діяльності спеціаліста.

Сьогодні суспільство потребує ініціативних і самостійних спеціалістів, здатних постійно удосконалюватися. Саме вони можуть адекватно виконувати свої функції, вирізняючись соціально-професійною мобільністю, готовністю до швидкого оновлення знань, засвоєння нових сфер діяльності, розширення арсеналу навичок та вмій і їх творчого застосування у професійній діяльності. Творчість

пов'язана зі здібностями людини нетрадиційно мислити. Основою творчості є внутрішня мотивація (інтерес або навіть любов до справи), уява розуму, воля і працелюбність.

Особливу роль у розвитку творчих здібностей студентів виконує контекстне навчання, яке забезпечує перехід, трансформацію пізнавальної діяльності у професійну з відповідною зміною потреб та мотивів, цілей, дій, засобів, предметів і результатів. Таке навчання надає засвоюваним знанням цілісності, системної організованості і особистісного значення [4; 5].

Викладач у процесі контекстного навчання не лише вчить та виховує, а й актуалізує, стимулює студентів до розвитку, створює умови для їх самовираження на основі використання емоційно-ціннісного досвіду того, хто навчає і того, хто вчиться. За таких умов виникає пріоритет суб'єктно-смыслового навчання порівняно з інформаційним навчанням, необхідність діагностики особистісного розвитку, введення навчальних завдань у контекст життєвих проблем. У такому разі об'єктом роботи студентів стає не „порція інформації“, а ситуація зі всією своєю предметною і соціальною невизначеністю і суперечливістю.

Для ефективності процесу контекстного навчання слід виконувати ряд вимог:

- 1) забезпечувати змістовно-контекстне відображення професійної діяльності спеціаліста у формах навчальної діяльності студента;
- 2) поєднувати різноманітні форми і методи навчання з урахуванням психологічних вимог до організації навчальної діяльності;
- 3) використовувати модульність побудови системи і її адаптивність до конкретних умов навчання і контингенту студентів;
- 4) реалізовувати різні типи зв'язків між формами навчання;
- 5) забезпечувати зростаючу складність змісту навчання і відповідно форм контекстного навчання від початку до кінця навчального процесу.

Реалізація цих вимог дає можливість проектувати цілісний навчальний процес, у якому враховуються такі фактори, як специфіка навчальних дисциплін, особливості і можливості кожного учасника навчального процесу – викладача, студентів, – а також тривалість і матеріально-технічні умови навчання. Крім того, використання цієї технології дає можливість здійснювати науково обґрунтований пошук форм і методів контекстного навчання, конструювати їх системи, коректувати як зміст, так і цілі навчання.

Контекстне навчання включає ряд форм і методів, які дозволяють розвивати творчий потенціал студентів.

Навчання на основі досвіду

Важливо розрізнити усвідомлене навчання і неусвідомлене навчання. Перше зазвичай називають навчанням за допомогою навчання, а друге – *навчанням на основі досвіду*.

Усвідомлене навчання, як правило, краще розвиває здібності, ніж неусвідомлене, тому що надає більше можливостей для контролю над процесом. З іншого боку, неусвідомлене навчання має циклічний характер. Досвід набувається через діяльність – дії, які дають нові знання. Ця форма навчання також надзвичайно важлива, про що свідчать нижченаведені дані:

- після того, як людина щось прочитала, вона запам'ятовує 10%;
- після того, як почула – 20%;
- після того, як побачила – 30%;
- після того, як побачила і почула – 50%;
- після того, як щось зробила сама – 90%.

Таким чином, оптимальне навчання виникає тоді, коли у людей є можливість діяти.

Інтегрувати багатий досвід студентів у процес навчання можна за допомогою таких форм навчання, як дискусії, проблемні ситуації (у процесі професійної діяльності або у ході виробничої практики реальні проблемні ситуації обумовлюють необхідність набуття нових знань), методи розгляду випадків тощо. Важливу роль при цьому відіграє взаємодія учасників групи, команди. Модель навчання на основі досвіду, широко використовується в США у навчанні студентів, але у вітчизняній теорії і практиці освіти поки використовується недостатньо [1].

Досвід свідчить, що студенти часто не готові приймати деякі нові форми організації занять, наприклад, такі, як групові дискусії, дебати, обговорення питань, що вимагають критичного мислення. Велику роль в успіху таких форм занять відіграє майстерність викладача. Використання концепції навчання на основі досвіду найефективніше у проведенні виробничих практик і при вивченні спеціалізованих дисциплін на старших курсах. Крім того, саме знання і застосування принципів навчання на основі досвіду дозволяє скоротити період адаптації випускників на робочому місці.

Таким чином, застосування закордонних моделей навчання на основі досвіду є ефективним в умовах вітчизняних ВНЗ, якщо враховуються національні та історичні освітні традиції, змінюється

роль викладача залежно від рівня самостійності студента, створюються навчальні ситуації, які дозволяють студентам використовувати власний досвід і навчатися на основі досвіду інших.

Висновки... Багатьма дослідженнями в галузі педагогіки доведено, що саме активний навчальний процес є базовою основою формування висококваліфікованих спеціалістів. Дидактичними формами, що найбільше сприяють активізації навчального процесу, є активні методи навчання, тобто, методи, метою яких є стимуляція пізнавальної діяльності студентів. Кожну з форм навчання можна зробити досить активною, якщо викладач розглядає організацію навчального процесу з точки зору принципів стимулювання активності студентів. Можливості різних методів навчання у плані активізації навчально-виробничої діяльності досить різноманітні, і залежать від природи і змісту відповідного методу, способів їх використання, майстерності педагога. Будь-який метод робить активним той, хто його застосовує.

Список використаних джерел та літератури:

1. Георгиева Т. С. Высшая школа США на современном этапе / Т. С. Георгиева. – М. : Высш. шк., 1989. – 164 с.
2. Нагаев В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / В. М. Нагаев – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
3. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования : учебн. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Е. С. Полат. – М. : Академия, 2007. – 230 с.
4. Поташник М. М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт : пособие для учителя / М. М. Поташник. – К. : Рад. шк., 1988. – 187 с.
5. Сисоева С. О. Педагогична творчість : [моногр.] / С. О. Сисоева. – Х. : Каравела, 1998. – 150 с.

Анотація

О.В.Тарасова

Роль активных методов в интенсификации учебного процесса при подготовке специалистов в сфере международных отношений

В статье рассматриваются методы и формы интенсификации учебного процесса в высшей школе, а также определяется их роль при подготовке специалистов в сфере международных отношений в Украине и за рубежом.

Ключевые слова: активные методы обучения, деловая игра, метод конкретных ситуаций, контекстное обучение, обучение на основе опыта.

Summary

O.V.Tarasova

Role of Active Methods in the Teaching Process Intensification during Training of International Relations Specialists

Methods and forms of the teaching process intensification are viewed in the article. Also the role of these methods during training of international relations specialists in Ukraine and abroad is determined.

Key words: active teaching methods, business game, case study, context teaching, teaching based on experience.

Дата надходження статті:

„11” квітня 2011 р.

УДК 808.5.001.76:81'367.633 (045)

Г.О.ТКАЧУК,

кандидат педагогічних наук, доцент;

Г.О.ДОРОШ,

кандидат філологічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Удосконалення культури мовлення у процесі роботи над конструкціями з прийменником по

У статті порушено проблему удосконалення культури мовлення на морфологічному рівні, зокрема вживання конструкцій з прийменником по при перекладі з російської мови

Ключові слова: культура мовлення, культура спілкування, прийменник по, прийменникові конструкції

Постановка проблеми у загальному вигляді... У вчителів та керівників шкіл повинне бути зразкове мовлення. Слово – їх найперший помічник. В античні часи учитель стояв поруч з оратором, філософом, поетом, тому що вмів сам і вчив тлумачити будь-який текст, блискуче володів словом, міг захистити істину, чітко висловити свою точку зору, був неперевершеним співрозмовником.

А.С.Карнегі слушно зауважував: „Щодня про нас судять за нашим мовленням. Слова показують нашу інтелігентність; вони говорять проникливого слухачеві про те товариство, в якому ми перебуваємо; вони вказують на наш рівень освіти і культури” [1].

Актуально звучить і думка А.П.Чехова („Хороша новина”): „... взагалі посадові особи зобов’язані по службі говорити не тільки вчено, але й зрозуміло і гарно... і не будуть виправдовуватися тим, що вони